

SEDMIHRADSKÁ, Lucie, HAAS, Jakub, KUBÍK, Rudolf. Politicko ekonomický cyklus obcí v ČR i bez skutečné fiskální autonomie. Šlapanice 22.01.2009 – 23.01.2009. In: WILDMANNOVÁ, Mirka (ed.). *Bílá místa teorie a černé díry reforem ve veřejném sektoru [CD-ROM]*. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 28. ISBN 978-80-7399-657-4.

Politicko ekonomický cyklus obcí v ČR i bez skutečné fiskální autonomie¹

Political business cycle in Czech municipalities even without real fiscal autonomy

Lucie Sedmihradská, Jakub Haas a Rudolf Kubík

Anotace: Příspěvek charakterizuje model racionálního politicko ekonomického cyklu a uvádí závěry několika zahraničních studií, které jsou porovnávány se současným stavem fiskální autonomie obcí v ČR. Na dvou modelech je zachycen vztah mezi výší kapitálových výdajů a konáním voleb do obecních zastupitelstev a jsou uvedeny výsledky provedené panelové regresní analýzy na datech všech 205 obcí s rozšířenou působností v letech 2001-2007. Získané výsledky prokázaly, že kapitálové výdaje per capita jsou ve volebním i předvolebním roce statisticky významně vyšší než v ostatních letech.

Klíčová slova: Politicko ekonomický cyklus, územní samospráva, rozpočtová autonomie, kapitálové výdaje

Annotation: The contribution characterizes rational policy business cycle model and presents conclusions of several related foreign studies. These conclusions are compared to the current state of municipal fiscal autonomy in the Czech Republic. Two models which describe the relationship between the volume of capital expenditures and municipal council elections are constructed. The results of a panel regression analysis of all 205 municipalities with extended scope in the period 2001-2007 are presented. These results proved that the capital expenditures per capita are in the year of elections and the year before elections are statistically significantly higher than in the other years.

Key words: Political business cycle, local government, fiscal autonomy, capital expenditures

ÚVOD

Tradiční modely politického chování předpokládají, že cílem politiků je maximalizace pravděpodobnosti znovuzvolení. Z tohoto předpokladu vychází i teorie politicko

¹ Příspěvek vznikl za finanční podpory Interní grantové agentury VŠE, projekt č. 2/08 „Politicko-ekonomický cyklus na úrovni obcí v ČR“

ekonomického cyklu (political business cycle), podle které úřadující politici ovlivňují ekonomiku tak, aby získali ve volbách hlasy. Podle modelu racionálního politicko ekonomického cyklu je jeho příčinou dočasná asymetrie informací o skutečné výkonnosti stávajících politiků. Volič tedy vnímá snížení daní, zvýšení transferů nebo zvýšení výdajů na dobře viditelné projekty, ale není schopen hned určit, na kolik se jedná o důsledek vyšší výkonnosti politiků a nakolik o účelovou manipulaci.

Politicko ekonomický cyklus bývá obvykle zkoumán na celostátní úrovni, a modely se soustřeďují na makroekonomické aspekty problematiky. Přesto v zahraničí vznikly studie, které se zabývají i chováním politiků na místní nebo regionální úrovni. V České republice podle dostupných informací zatím podobný výzkum chybí. Snad proto, že fiskální autonomie obcí je v mezinárodním srovnání nízká.

Situace obcí v ČR je značně asymetrická: obce mají velmi omezenou možnost ovlivňovat své daňové příjmy a nedaňové příjmy včetně příjmů kapitálových tvoří jen menší část celkových příjmů obcí (14 % v roce 2007). Na druhou stranu jsou obce při rozhodování o výdajích omezeny méně a to většinou nepřímo ve formě povinnosti poskytovat určité veřejné služby v rámci samostatné nebo přenesené působnosti. Současně existuje jen nepřímá regulace dluhu, takže pokud dokáže obec získat prostředky na krytí schodku svého rozpočtu, nikdo ji nebrání v tom, aby se zadlužila. I přes omezenou možnost obcí ovlivňovat výši svých rozpočtových příjmů existují možnosti, jak ovlivnit výši a strukturu výdajů a výsledně i rozhodnutí voličů.

Cílem předkládaného příspěvku je charakterizovat hlavní předpoklady a závěry modelu racionálního politicko ekonomického cyklu a porovnat je se současným stavem fiskální autonomie obcí v ČR a analyzovat vliv konání voleb do obecního zastupitelstva na výši kapitálových výdajů v obcích s rozšířenou působností v letech 2001-2007.

MODEL RACIONÁLNÍHO POLITICKO EKONOMICKÉHO CYKLU

Zkoumání vlivu politického cyklu na ekonomiku probíhá s různou intenzitou již od 40. let 20. století (viz Žák, 1998, str. 472). První model politicko ekonomického cyklu sestrojil Nordhaus (1975), který modeloval rozhodování mezi inflací a nezaměstnaností v před a povolebním období. Podle tohoto modelu existuje očekávaný rámec prováděné politiky v průběhu volebního cyklu, kdy po úsporné hospodářské politice na počátku volebního období následuje expanze těsně před volbami. Model současně ukázal, že voliči se rozhodují v neprospěch budoucích generací (tj. investice jsou nižší, než by bylo optimální, protože dochází k úřednostnění snížení daní, zvýšení transferů nebo běžných výdajů).

Za hlavní slabinu Nordhausova modelu je považován jeho předpoklad adaptivních očekávání, tj. předpoklad krátkozrakých (myopic) voličů, protože ve skutečnosti se voliči učí a nedají se chytit na stejný „trik“ dvakrát (viz Veiga a Veiga, 2007, str. 46-47). Současně je jednodušší manipulovat veřejnými výdaji než ovlivňovat hospodářský cyklus komplexní fiskální či monetární politikou (viz Žák, 1998, str. 473), na úrovni obcí by provádění stabilizační politiky nebylo ani vhodné (viz. Oates, 1991, str. 263-264).

Modely racionálního očekávání (Rogoff a Siebert, 1988, Rogoff, 1990 a další) předpokládají, že příčinou politicko ekonomického cyklu je skutečnost, že vláda má informace o své výkonnosti dříve než volič a dochází tak k dočasné asymetrii informací o skutečné výkonnosti stávajících politiků.

Podle modelu Rogoffa a Sebertové (1988) je vláda výkonná, když poskytne dané služby co nejlevněji, tedy s minimálními daněmi. Z Tab. č. 1, ve které je uveden sled

jednotlivých kroků, je zřejmé, že voliči se dozvědí skutečnou (úplnou) výši vládních výdajů, respektive cenu za poskytnuté veřejné služby, až po volbách.

Tab. č. 1: Vznik informační asymetrie

Období t	Vláda stanoví sazbu paušální daně – podle její výše hodnotí voliči výkonnost vlády. Vláda ví, zda a jakou distorzní daň bude muset uvalit, aby pokryla výdaje.
	Volby
	V případě, že výnos paušálních daní nestačil na pokrytí výdajů, uvalí vláda distorzní daň.
Období t+1	Nová vláda přebírá moc a vše probíhá jako v období t s výjimkou voleb, které se v tomto roce nekonají.

Pramen: Rogoff a Siebert, 1988, table 1, str. 4, upraveno

Model tedy předpokládá, že vláda ovlivňuje voliče především snížením daní. Autoři s odvoláním na jejich jiný model uvádějí, že voliči vnímají daně a běžné výdaje před volbami, ale investiční výdaje až po volbách (tj. v souladu s Nordhausovým (1975) předpokladem nižších než optimálních investic před volbami).

Poněkud odlišný model použili Veiga a Veiga (2007) při zkoumání politicko ekonomického cyklu na úrovni obcí v Portugalsku, kteří se přímo zaměřili na manipulaci s investičními výdaji jako na nástroj znovuzvolení. Na rozdíl od výše uvedeného modelu tedy předpokládají, že voliči vnímají investiční výdaje již před volbami. Mají na mysli především viditelné hmotné investiční výdaje jako např. stavba školy, oprava kostela nebo rekonstrukce místní komunikace, kterých si voliči ani místní sdělovací prostředky nemohou nevšimnout. V tomto modelu se příliš nejedná o manipulaci s výší výdajů, ale o manipulaci se strukturou výdajů, které se těsně před volbami vychylují směrem k viditelným hmotným investičním výdajům.

Zcela jinak na politicko ekonomický cyklus na místní úrovni nahlíží izraelský autor Jacob Rosenberg (1992). Místní politikové se mohou rozhodnout, že nebudou usilovat o znovuzvolení, ale pomocí veřejných výdajů si zajistí po skončení volebního období místo v soukromém sektoru. Paradoxně tak politikové, kteří o znovuzvolení neusilují, budou manipulovat s výdaji silněji než ti, kteří se o přízeň voličů opětně ucházejí. Rosenbergova hypotéza je však v souladu s předpokladem racionálních očekávání, nikoliv s tradiční teorií využívající očekávání adaptivní.

Jestliže politik očekává znovuzvolení s pravděpodobností blízkou jedné, nebude manipulovat s výdaji tak výrazně, aby v dalším období čelil problémům s hospodařením své obce, které si sám způsobil. Naopak, jestliže očekává znovuzvolení s pravděpodobností blízkou se spíše nule, nebude směřovat výdaje k účelu znovuzvolení, ale za cílem zajistit si budoucnost v soukromém sektoru. Může tak zvyšovat objem transferů soukromým subjektům nebo zvyšovat investiční výdaje pomocí veřejných zakázek, které bude vyhrávat určitý okruh subjektů.

Při zkoumání politicko ekonomického cyklu v ČR si autoři kladli otázku, jaké reálné odlišnosti od výše uvedených modelů a studií nutno brát na vědomí při konstrukci modelu dopadů chování českých obecních politiků.

Z asymetrického charakteru fiskální autonomie obcí vyplývá důležitý fakt, který má zásadní vliv na výzkum politicko ekonomického cyklu. Zatímco standardní modely často rozlišují pozici strany daného politika v politickém spektru, v ČR to není příliš možné. Pokud nemohou pravicoví obecní politici oslovovat své voliče prostřednictvím snížení daní, zbývá jim stejná možnost jako politikům levicovým – manipulace s výdaji. Teprve od roku 2008 se fiskální autonomie obcí na straně příjmů rozšiřuje, obecní zastupitelstva dostala možnost až

pětinásobně zvýšit daň z nemovitosti. Tento efekt ale nebude možno v této studii zachytit, neboť se projeví až v roce 2009, zatímco časová řada relevantní pro studii končí v roce 2007.

Ačkoliv výdaje obecních rozpočtů představují jen relativně malý podíl na celkových veřejných výdajích (16 % v roce 2007), jejich význam může být větší, než by se mohlo na první pohled zdát. Rozhodování politiků na celostátní úrovni totiž není determinováno pouze datem voleb do Poslanecké sněmovny, ale do určité míry také volbami ostatními. Volby do obecních zastupitelstev jsou spojeny s obměnou třetiny Senátu a politici kandidující na post starosty často současně kandidují ve volbách senátních. Pozice politiků v jejich politických stranách jsou ovlivněny i výsledkem voleb obecních (např. Jiří Čunek by se nemohl stát předsedou politické strany a vicepremiérem, pokud by nezmáhl v senátních volbách a neobhájil pozici starosty). Za jisté specifikum lze považovat skutečnost, že obecní volby probíhají ve stejném roce jako volby do Poslanecké sněmovny PSP ČR, a to od roku 1998.

Co se týče Rosenbergovy hypotézy, lze proti ní vznést určité námitky, které vyplývají ze znalosti praktické politiky v českém prostředí. I když např. samotný starosta neusiluje o znovuzvolení, je členem určité politické strany nebo volebního uskupení, které si naopak bude chtít ve své obci udržet vliv. Často se také stává, že si již nekandidující politik „vychovává“ svého nástupce. Navíc je možno diskutovat, do jaké míry lze v empirickém testování modelu očekávání pravděpodobnosti podchytit.

Správné načasování účinků manipulace s výdaji je pro politika obhajujícího svou funkci neméně důležité. Pokud má nová cesta nebo opravené náměstí přinést hlasy, musí být hotovo nejlépe do data voleb, naopak samotný průběh rekonstrukce může odrazovat díky různým omezením. Na rozdíl od výše uvedených modelů tak je potřeba zkoumat nejen rok voleb ale alespoň jeden rok před nimi, kdy se manipulace s výdaji může objevit v účetnictví dané obce.

CHARAKTERISTIKA DAT

Použitý panel dat zachycuje celkem 205 obcí s rozšířenou působností v letech 2001-2007 (mimo Prahy). Obce s rozšířenou působností (tzv. obce III. stupně) jsou mezičlánkem přenesení působnosti státní správy mezi krajským a obecním úřadem a ke konci roku 2002 na ně přešly některé působnosti zrušených okresních úřadů.

Přestože se jedná o poměrně krátkou časovou řadu, umožňuje nám zachytit dva volební roky: 2002 a 2006. Období 2001 – 2007 rovněž umožňuje zkoumat vývoj kapitálových výdajů obcí v roce před volbami. Datum konání voleb je pro obce dáno exogenně. Ve vzorku dat jsou zohledněny rovněž obce (Plzeň, Brno, Most, Havířov), kde se konaly mimořádné volby (tj. mimo roky 2002 a 2006). V empirických modelech používáme údaje v pevných cenách roku 2001 v tisících Kč per capita. Jako deflátor byl použit deflátor konečné spotřeby, protože zahrnuje jak spotřebu veřejného sektoru, tak prostřednictvím soukromé spotřeby transfery veřejného sektoru soukromým subjektům, které deflátor veřejné spotřeby ignoruje. V modelu nebyla zohledněna příslušnost kandidáta k politické straně nebo fakt, zda stávající starosta usiluje o znovuzvolení či nikoliv.

Data byla získána ze zdrojů Ministerstva financí ČR, jehož zaměstnancům děkují autoři práce za vstřícnost a systému ARIS. Pracujeme s daty členěnými podle druhového třídění rozpočtové skladby. Pro ekonometrickou analýzu byl použit statistický program Gretl (verze 1.7.8).

SPECIFIKACE MODELU

Model popisuje vývoj kapitálových výdajů v roce konání voleb a v roce před volbami. Jako vysvětlovaná proměnná v modelu vystupují kapitálové výdaje (*Capex*). Jako vysvětlující proměnné jsou používány tyto proměnné:

- *Volby*, dummy proměnná nabývající hodnoty 1 v roce voleb a hodnoty 0 v ostatních letech. Pomocí této proměnné testujeme hypotézu, že v roce voleb jsou kapitálové výdaje obcí vyšší než v ostatních letech.
- *Volby_t_1*, dummy proměnná nabývající hodnoty 1 v roce před volbami a hodnoty 0 v ostatních případech. Pomocí této proměnné testujeme hypotézu, že v roce před volbami se zvyšují kapitálové výdaje obcí.
- *T4K*, přijaté dotace obce v roce *t*, předpokládáme pozitivní vliv na výši kapitálových výdajů

V příspěvku jsou definovány dva základní modely:

1. Model 1 zkoumající závislost *Capex* na volebním roce
2. Model 2 zkoumající závislost *Capex* na předvolebním roce

Pro výpočet byla použita metoda panelové regrese s fixními efekty (fixed effects regression), protože použitý vzorek nebyl výsledkem náhodného výběru, nýbrž byly vybrány všechny obce s určitou charakteristikou – určitým rozsahem výkonu přenesené působnosti. Zkoumali jsme všechny obce s rozšířenou působností. Regresní analýza s náhodnými efekty (random effects regression) by byla vhodná pouze v případě, že by se jednalo o náhodný výběr. V Tab. č. 2 jsou uvedeny popisné statistiky použitých proměnných.

Tab. č. 2: Souhrnné statistiky proměnných modelu (1435 pozorování)

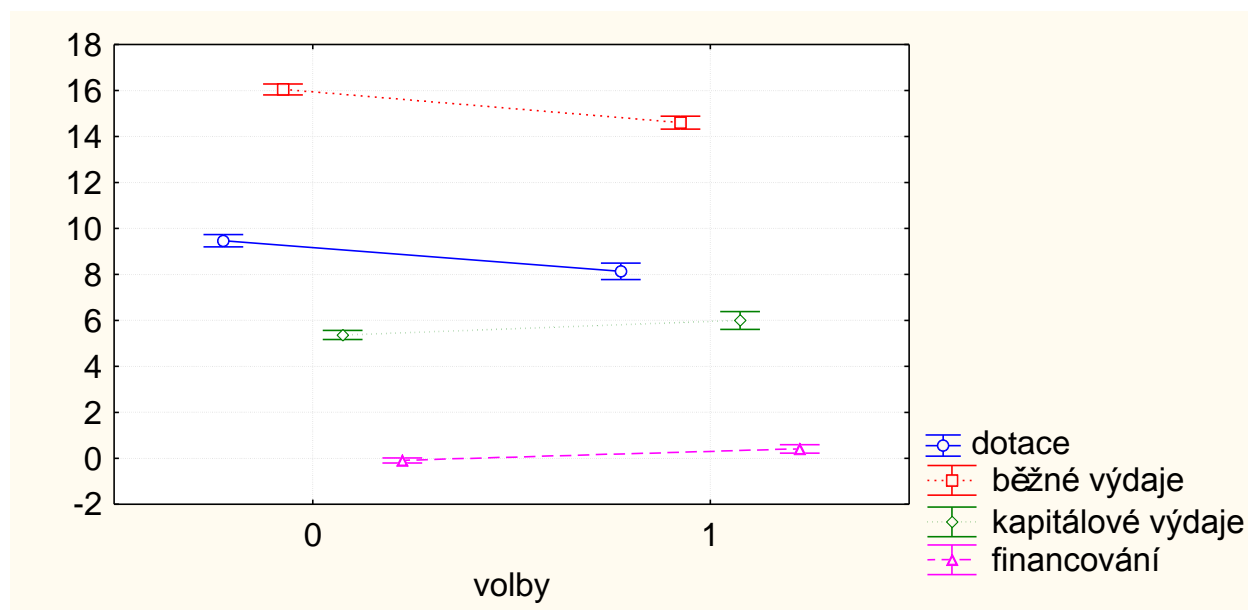
Proměnná	Průměr	Medián	Minimum	Maximum	St. odchylka
T4K	9,08381	8,38280	1,97128	43,0208	4,19132
Capex	5,54726	4,86190	0,383462	46,4377	3,44363
Volby	0,287108	0,000000	0,000000	1,00000	0,452570
volby_t_1_	0,287108	0,000000	0,000000	1,00000	0,452570

Pramen: ARIS, vlastní výpočty

Obr. 1 ukazuje podmíněné průměry proměnných, kde existuje statisticky významný rozdíl v průměru v roce, kdy se konaly volby (1) a kdy se volby nekonaly (0). V žádné ze tří tříd vlastních příjmů nebyly rozdíly v průměrech statisticky významné. Podmíněný průměr ve volebním roce je nižší u dotací a u běžných výdajů. Tento výsledek je ovlivněn způsobem financování regionálního školství, kdy do roku 2004 „protékaly“ tyto dotace přes obecní rozpočty a vedly k růstu jak přijatých dotací, tak běžných výdajů. Dalším možným vysvětlením je na straně dotací skutečnost, že volby do obecních zastupitelstev probíhaly ve stejných letech jako volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a existovala snaha politiků alokovat prostředky způsobem vedoucím k jejich znovuzvolení nikoliv obcím. Na straně běžných výdajů jde samozřejmě o důsledek poklesu běžných dotací a současně o upřednostňování výdajů kapitálových ve volebním roce na úkor výdajů běžných. Vyšší průměrné kapitálové výdaje ve volebních letech jsou v souladu s našim očekáváním a současně s výsledky níže prezentovaných modelů. Vyšší průměr u financování ve volebních

letech znamená, že v těchto letech hospodařily obce s průměrně vyšším deficitem než v nevolebních letech.

Obr. č. 1: Graf podmíněných průměrů (v tisících Kč na osobu)

Pramen: ARIS, vlastní výpočty

Poznámka: rozdíly v podmíněných průměrech uvedených proměnných jsou statisticky významné na hladině spolehlivosti 95%

EMPIRICKÉ VÝSLEDKY

Model 1 zkoumá závislost mezi objemem kapitálových výdajů v tisících Kč na osobu *Capex* a dummy proměnnou *volby*. Výsledku regresní analýzy jsou uvedeny v Tab. č. 3.

Tab. č. 3: Výsledky modelu č. 1

Fixed-effects estimates using 1435 observations					
Included 205 cross-sectional units					
Time-series length = 7					
Dependent variable: capex					
	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>	<i>p-value</i>	
Const	0,936365	0,218457	4,2863	0,00002	***
Volby	1,22536	0,139012	8,8148	<0,00001	***
T4K	0,468866	0,0217639	21,5433	<0,00001	***
*** indicates significance at the 1% level					
Standard deviation of dep. var. = 3,44363					
Sum of squared residuals = 6665,42					
Standard error of the regression = 2,32978					
Unadjusted R ² = 0,60804					
Adjusted R ² = 0,54228					
F-statistic (206, 1228) = 9,24733 (p-value < 0,00001)					
Durbin-Watson statistic = 1,52554					

Pramen: ARIS, vlastní výpočty

Z výsledků jasně vyplývá významná závislost mezi kapitálovými výdaji a rokem voleb a to dokonce na jednoprocenní hladině významnosti. Příznivě vychází rovněž *Adjusted R²*

(0,61), což svědčí o vysoké vypovídací schopnosti modelu. Přijaté dotace vysvětlují ze 46,9% nárůst kapitálových výdajů ve volebním roce.

V roce voleb významně roste objem kapitálových výdajů: Kapitálové výdaje ve volebním roce jsou o 1225 Kč na osobu vyšší než v ostatních letech. Výsledky modelu potvrzují hypotézy o snaze politiků prokázat svou kompetentnost před volbami pomocí zvýšení pro voliče viditelných výdajů. Výsledky tak významně potvrzují existenci racionálního politického cyklu a oportunistického chování politiků.

Model č. 2 se zabývá závislostí mezi objemem kapitálových výdajů Capex a dummy proměnnou volby_t_1. Výsledku regresní analýzy ilustruje Tab. č. 4.

Tab. č. 4: Výsledky modelu č. 2

Fixed-effects estimates using 1435 observations					
Included 205 cross-sectional units					
Time-series length = 7					
Dependent variable: capex					
	<i>Coefficient</i>	<i>Std. Error</i>	<i>t-ratio</i>	<i>p-value</i>	
Const	0,675808	0,25116	2,6907	0,00723	***
T4K	0,50335	0,024208	20,7927	<0,00001	***
volby_t_1_	1,04184	0,154623	6,7380	<0,00001	***
*** indicates significance at the 1% level					
Standard deviation of dep. var. = 3,44363					
Sum of squared residuals = 6834,49					
Standard error of the regression = 2,35914					
Unadjusted R ² = 0,59810					
Adjusted R ² = 0,53067					
F-statistic (206, 1228) = 8,87111 (p-value < 0,00001)					
Durbin-Watson statistic = 1,64309					

Pramen: ARIS, vlastní výpočty

Model č. 2 je analogií předchozího modelu, ale zkoumá hypotézu, zda kapitálové výdaje rostou již rok před volbami. Z výstupu jasně vyplývá významná závislost mezi kapitálovými výdaji, přijatými transfery a předvolebním rokem a to opět na jednoprocenní hladině významnosti. Příznivě vychází rovněž *Adjusted R²* (0,60), což svědčí o vysoké vypovídací schopnosti modelu.

V předvolebním roce významně roste celkový objem kapitálových výdajů. Výsledky modelu potvrzují hypotézy o snaze politiků prokázat svou kompetentnost dříve před volbami pomocí zvýšení pro voliče viditelných výdajů. V předvolebním roce tak politici již začínají realizovat dlouhodobější projekty, tak aby jim nedokončenost projektů naopak neubírala volební hlasy. Výsledky opět významně potvrzují existenci racionálního politického cyklu a oportunistického chování politiků.

Z porovnání obou modelů vyplývá, že kapitálové výdaje jsou více zvyšovány ve volebním roce než v roce volbám předcházejícím (o 1225 Kč na osobu ve srovnání s 1042 Kč na osobu). Současně je výše kapitálových výdajů ve volebním roce vysvětlována vyšší přijatých dotací nepatrně méně (48,9%) než v roce před volbami (50,3%).

ZÁVĚR

Politici usilují o znovuzvolení a využívají k tomu nástroje, které mají k dispozici, tedy fiskální a rozpočtovou politiku, na úrovni obcí jen rozpočtovou politiku. Politikům se daří

ovlivňovat rozhodování voličů při volbách i přesto, že voliči tuší, že je politici ovlivňují (manipulují) vhodným využíváním uvedených nástrojů a to kvůli asymetrii informací respektive zpoždění, se kterým získávají informace o skutečných schopnostech stávajících politiků.

Teorie nebo modely politicko ekonomického cyklu nejsou jednotné v tom, zda (1) politici před volbami upřednostňují kapitálové výdaje na dobře viditelné projekty nebo zda (2) politici naopak tyto výdaje odkládají do budoucnosti a provádějí daňové škrty případně zvyšují běžné výdaje, především různé transfery obyvatelstvu.

Vzhledem k minimální fiskální autonomii obcí v ČR nemají obecní politici možnost ovlivnit voliče druhým způsobem, protože nemají pravomoc snížit daně ani vyplácet významné transfery. Naopak díky možnosti kumulovat přebytky hospodaření z minulých let a půjčovat si mohou obecní politici vhodně načasovat realizaci celé řady investičních projektů (s výjimkou projektů financovaných ze získaných účelových dotací).

Provedená panelová regresní analýza na datech všech 205 obcí s rozšířenou působností v letech 2001-2007 prokázala, že kapitálové výdaje per capita jsou ve volebním i předvolebním roce statisticky významně vyšší než v ostatních letech.

LITERATURA

Žák, M. Politicko-ekonomický cyklus. *Politická ekonomie*, 1998, č. 4, s. 471-80

Nordhaus, W., D. The Political Business Cycle. *Review of Economic Studies*, 1975, No. 2, p. 169-190

Veiga, L.G. a Veiga, F.J. Political business cycles at the municipal level. *Public Choice*, 2007, Vol. 131, p. 45-64

Oates, W. E. Fiskální federalismus: přehled teoretického výzkumu a praktických výsledků. *Finance a úvěr*, 1991, 41, č. 6, str. 261-277

Rogoff, K., Sibert, A. Elections and Macroeconomic Policy Cycles. *Review of Economic Studies*, 1988. Vol. 55, No. 1, pp. 1-16.

Rogoff, K. Equilibrium Political Budget Cycles. *The American Economic Review*,. Mar 1990, 80, 1, pp. 21-36

Rosenberg J. Rationality and the Political Business Cycle: The Case of Local Government. *Public Choice*, 1992, Vol. 73, p. 71-81.

Ing. Lucie Sedmihradská, Ph.D.
Katedra veřejných financí
Vysoká škola ekonomická v Praze
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
e-mail: sedmih@vse.cz

Ing. Rudolf Kubík
Katedra veřejných financí
Vysoká škola ekonomická v Praze
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3

e-mail: rudolf.kubik@vse.cz

Ing. Jakub Haas
Katedra hospodářských dějin
Vysoká škola ekonomická v Praze
Nám. W. Churchilla 4
130 67 Praha 3
e-mail: haasj@post.cz